LIBRI
www.libridergi.org
Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi
Journal of Epigraphy, Reviews and Translations

Sayı **VII** (2021)

H. ÖNİZ (Ed.), *Akdeniz'in En Büyük Antik Tersanesi, Dana Adası*. Antalya 2018. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 286 sayfa. (333 resim ile birlikte). ISBN 9786053964841

Feriha BAŞ

OPEN ACCESS JOURNALS

Libri: Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi'nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı VII: Ocak-Aralık 2021) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni F. Baş, *Akdeniz'in En Büyük Antik Tersanesi, Dana Adası.* Editör: H. Öniz, *Libri* VII (2021) 65-68.

Geliş Tarihi: 11.02.2021 | Kabul Tarihi: 21.02.2021

Elektronik Yayın Tarihi: 01.03.2021

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

LIBRI

Geliş Tarihi: 11.02.2021
Kabul Tarihi: 21.02.2021
Elektronik Yayın Tarihi: 01.03.2021

Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi
www.libridergi.org
LIBRI VII (2021) 65-68

H. ÖNİZ (Ed.), *Akdeniz'in En Büyük Antik Tersanesi, Dana Adası*. Antalya 2018. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 286 sayfa. (333 resim ile birlikte). ISBN 9786053964841

Feriha BAŞ*

Hakan Öniz'in editörlüğünde, Arkeoloji ve Sanat Yayınları bünyesinde okuyucuyla buluşan yayın çalışması "Mersin Silifke-Aydıncık kıyısında bulunan "Dana Adası"nın üzerinde ve sualtında 2016 yılından itibaren yapılan araştırma sonuçlarından hazırlanmış toplam 13 Türkçe makaleden oluşmaktadır. Bölgede kara ve Sualtı araştırmalarını yürüten Doç. Dr. Hakan Öniz, aynı zamanda kitabın editörlüğünü de yapmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izni ve destekleri ile yürütülen alandaki çalışmalar "Dana Adası Projesi" adı altında yürütülmüş ve çalışma sonuçları ve arkeolojik veriler "Akdeniz'in En Büyük Antik Tersanesi, Dana Adası" kitabı ile yayımlanmıştır. Yayında yer alan 13 makalenin yanı sıra yayının başında içindekiler bölüm III-IV'te, Editör Hakan Öniz'in hazırladığı teşekkür bölümü V-VI'da ve ardından Mersin Deniz Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı M. Cihat Lokmanoğlu'nun yazdığı Önsöz I bölümü VIII ve Prof. Dr. Ahmet Ünal'ın yazdığı Önsöz II bölümü IX-X-XI-XII de yer alır. Yine her bir makale ardından kaynakça bölümlerinin yer aldığı yayının sonunda, kısaltmalar sayfa 277'de, haritalar sayfa 78-79'da ve yazarlar/Dana Adası Bilim Heyeti Üyelerinin yer aldığı liste 280-281 sayfalarında bulunur. Yayında yer alan 13 makale sırası ile özet şeklinde aşağıda anlatılmıştır.

Yayında 1-15 sayfa aralığında yer alan *"Tarih Öncesinde Dana Adasının Stratejik Konumu"* adlı makalenin yazarı Şengül G. AYDINGÜN'dür. Yazar makalesinde Dana Adası'nın coğrafi konumundan bahsettikten sonra adada 2016 yılından sonra sürdürülen sualtı "Dana Adası Çalışmaları" projesinden bahseder. 2017 yılından sonra adada bulunan tarih öncesi buluntuların tarafınca değerlendirildiğinden bahseden yazar değerlendirmesinde, adada 276 adet gemi çekek yerinin tespitinin yapılmış olduğunu ve bu durumun denizcilik mimarisi acısından çok önemli bulgular olduğunu anlatır. Ardından yazar, konu ile ilgili üç teori ortaya atar. Bunlar; adanın MÖ II. bin yıllarının sonunda Hitit deniz gücünün merkezi Dana Adası mıydı? sorusuna yanıt arar. İkinci olarak; Dana Adası isminin MÖ 1200'lerde Deniz Kavimleri Göçü'nde sözü edilen "Danuna Adaniya" ismi benzerliğinden yola çıkarak buranın aynı yer olma olasılığı üzerinde durur. Üçüncü ve son olarak da; MÖ I. binde Asurluların Kilikya Bölgesi'ndeki bu adayı "Gemi Çekek Yeri" olarak kullanmış olmaları ihtimali üzerinde durur. Adada yapılan yüzey araştırmaları sırasında bulunan malzemelerin değerlendirmesini de yapan yazar, bu değerlendirmede Dana Adası'nın, bir Ege Adası olan Melos Adası, Anadolu ve Kıbrıs adası ile bir ilişki içinde olduğunu kaydeder. Özellikle Dana Adası'nın Kıbrıs Adası'na 85 km uzaklıkta ve aynı doğrultuda bulunması nedeni ile Kıbrıs ile Prehistorik ve Protohistorik dönemlerde ilişki içinde bulunmasının kaçınılmaz olduğunu makalesinde ileri sürer.

Yayında 16-51 sayfa aralığında yer alan *"Tarihi Süreç İçinde Güney Akdeniz Sahilleri ve Dana*

* MA, Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Sualtı Kültür Mirası Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. feriha9@gmail.com | 0000-0003-1368-8097

Adası ile Çevresinin Konumu" adlı makalenin yazarı Ahmet ÜNAL'dır. Makale başında, adanın coğrafi konumu, iklimsel ve jeolojik şartlarından bahseden yazar, Doğu Akdeniz'de özellikle Dağlık Kilikya kıyılarının ırmak deltaları hariç kıyı şeridi olarak çok haşin yapıda olduğundan bahseder. Dana Adası'nın yakınında ve çevresinde bulunan Prehistorik Dönem mağara yerleşmelerinden de bahseden yazar, bölgedeki Neolitik, Kalkolitik ve Tunç Çağı'na ait dönemlerin karanlık olduğunu ve Yumuktepe hariç elimizde bu dönemlere ait veri bulunmadığından bahseder. Daha sonra Hititlerin Akdeniz ile olan ilişkilerinden ve dönemin denizcilik anlayışından da bahseden yazar, Hattuşa'da ele geçen epik tarzda yazılmış bir çivi yazılı tabletin Hititlerin denizcilik tarihine açıklık getirmesi nedeni ile önemini vurgular. Yine çivi yazılı tabletten yola çıkarak Ura ve Ugarit üzerinde durur. Güncel olarak henüz neresi olduğu belli olmayan Ura'nın Mersin Yumuktepe ve yakınından geçen Müftü Deresi kenarında bir yerlerde olma ihtimalinden bahsederek bu bölgenin arkeolojik olarak daha detaylı araştırılması ve kazılarının yapılmasını önerir. Daha sonra Dana Adası'nın Yeni Babil Çağı'nda Çukurova, Hume, Pirindu Krallıklarıyla olası ilişkileri üzerinde durur. Ardından Dana Adası'nın ve çevresindeki yerleşmelerin Roma Dönemi'ndeki durumundan da yazar makalesinde bahseder.

Yayında 52-65 sayfa aralığında yer alan *"Hititlerde Denizcilik"* adlı makalenin yazarı Özlem Sir GAVAZ'dır. Yazar makalesinin başında MÖ II. bin yılın başında kurulmuş olan Hitit İmparatorluğu'nun o dönemdeki siyasi ilişkileri ve bu doğrultuda Doğu Akdeniz üzerindeki hedeflerinden bahseder. Akdeniz'de Geç Tunç Çağı'na tarihlenen keşfi yapılmış batıklardan ve Doğu Akdeniz'de bu dönemde deniz ticaretinin ne denli önemli olduğundan bahseder. Yine Geç Tunç Çağı'nda Hitit İmparatorluğu'nun Ugarit ve Mısır ile olan ilişkilerine değinen yazar, sonuç olarak Hititlerin denizci bir kavim olmamalarına rağmen, yoğun bir şekilde denizcilik faaliyetlerinde bulunduğunu ve bu doğrultuda strateji geliştirdiklerini anlatır.

Yayında 67-77 sayfa aralığında yer alan *"Anadolu'nun Güney Sahilinde Eski Çağ Döneminden Kalma Bir Tersane ve Donanma Üssü"* adlı makalenin yazarı Mustafa H. SAYAR'dır. Yazar makalenin başında Dağlık Kilikya'nın sahil bölgesinin MÖ XII. yüzyıldan başlayarak MS 1100 yılında Doğu Roma İmparatoru Alexis Komnesos'un bölgedeki faaliyetlerine kadar kronolojik olarak tarihsel süreci anlatır. Daha sonra Dana Adası'nın bu tarihsel süreç içinde farklı amaçlarda kullanılmış olabileceğini eldeki kalıntılara dayandırır. Sonuç olarak makalenin sonunda, Dana Adası'nın MÖ I. bin yılın içinde donanma üssü ve gemi yapım ve onarım yeri olma ihtimalinin yüksek olduğu tezini ortaya atar.

Yayında 78-169 sayfa aralığında yer alan *"Dağlık Kilikya'da Silifke Dana Adası Antik Tersane Çalışmaları"* adlı makalenin yazarı Hakan ÖNİZ'dir. Dana Adası'nın coğrafi yapısından bahsederek makalesine başlayan yazar, adada yapmış olduğu yüzey araştırmaları sırasında elde ettiği bulguları sayısal olarak paylaşır. Bunlar sarnıç yapıları, kiliseler, tanımlanamayan yapılar ve hamam yapılarıdır. Bu yapıların olası tarihlendirilmelerinden de bahseden yazar, araştırma sırasında ele geçen taşınır kültür varlıklarından da bahseder. Bunlar taş çapalar, ahşap ve taş çapa çipolarıdır. Adada elde ettiği bulguları kronolojik olarak veren yazar, ada üzerinde arkeolojik kazıların yapılmamış olmasına rağmen 2017-2018 yılı adada yapılan sualtı ve kara araştırmalarının adanın Paleolitik Dönem'den itibaren insan varlığına tanıklık etmiş olma ihtimalinin yüksek olduğunu kaydeder.

Dana Adası'nın Antik Dönem'de jeopolitik konumu üzerinde de duran yazar, adanın ismi ile ilgili ayrıntılı bir analiz çalışması yapar. Daha sonra Kilikya Bölgesi'nin Denizcilik Tarihi'ne de değinen yazar, eski çağdaki Tersane terminolojisi üzerinde de durarak Dana Adası'nın niçin tersane olarak seçilmiş olabileceğine açıklık getirmeye çalışır. Çalışmalar sırasında elde edilen 294 adet gemi çekek yerlerinin sınıflandırmasının ve gruplamalarının yapıldığı çalışmada Gemi Çekek Yerleri ayrıntılı olarak makalede yer alır.

Yayında 170-181 sayfa aralığında yer alan *"Dana Adası'nın Jeolojik Mirası Kıyı Eoliniti: İlk Bulgular"* adlı makalenin yazarları Ahmet Evren ERGİNAL, Oya ERENOĞLU, Hakan ÖNİZ, Savaş SARUALTUN'dur. Yazarlar, dünyada orta enlemde bulunan pek çok kumulların "eolinit" olarak adlandırıldığından bahsederek makaleye başlarlar. Günümüzde eolinitlerin falezli kayalık alanlarda oluştuğundan bahseden yazarlar, eolinit oluşumunu kıtalar üzerindeki karbonat üretimi, kuvaterner, deniz seviyesi değişimleri, kıyı tektonik hareketliliği, dalga etkisi, sıcaklık, nem ve rüzgar koşullarına bağlarlar. Ardından Dana Adası'nın coğrafi konumu ve yapısından da bahseden yazarlar, Dana Adası'nda bulunan eolinit yapılanma tespit çalışmalarını ayrıntılı olarak anlatırlar. Adadaki eolinit tabakalanmaları, eğimli yamaçlardaki kuvvetli fiziksel parçalanmanın ürünü ve dolomitik kireç taşlarından türemiş olma savı üzerinde dururlar.

Yayında 182-197 sayfa aralığında yer alan *"Dağlık Kilikya'nın Dana Adası'ndaki Antik Deniz Üssü/Tersane: Fotogrametri ve Bilgisayarlı Grafik Yöntemleri ile 3-B Modelleme."* adlı makalenin yazarları Ahmet DENKER, Hakan ÖNİZ'dir. Makalenin başında yazarlar, Dana Adası'nda gemi barınakları ve çekek yerlerinin geçmişte nasıl olabileceğini ve araştırma sırasında elde edilen buluntu ve bulgular ışığında bunların gerçekte ne olduğunu ve o dönemde nasıl kullanıldıklarını anlamak için bilgisayar ortamında modellemeler hazırlamak ve bunların canlandırılmasını yaparak bilgi edinmeyi amaçladıklarından bahsederler. Ardından, Dana Adası'nın Coğrafi konumu ve tarihsel sürecine de değinen yazarlar, araştırmada elde edilen gemi çekek yerlerinin ayrıntılı bir analizini yaparlar. Dana Adası'nın fotografik modellemesi için çok sayıda fotoğraf çalışması yapıldığından da bahseden yazarlar, adanın 3 boyutlu modelleme çalışmasını ve grafiksel yöntemle yapılan modelleme çalışma sonuçlarını da makalede paylaşırlar.

Yayında 198-223 sayfa aralığında yer alan *"Dana Adası ve Çevresindeki Bazı Bitki Türlerinin Geçmişten Günümüze Kullanım Biçimleri"* adlı makalenin yazarları Zerrin KOŞDEMİR, Dilan ULUSOY'dur. Makalenin başında yazarlar, adada yapılan 2015-2018 yılları arasındaki çalışmalar sırasında adanın bitki örtüsüne yönelik çalışmalarında devam ettiğini ve bu alanda pek çok bitki türünün ele alınarak değerlendirildiğinden bahsederler. Adanın tarihsel öneminden ve coğrafi konumundan da bahseden yazarlar, bu çalışmada otsu bitkilerin çalışma konusu olmadığını, daha çok adada baskın şekilde yer alan kızılçam, sedir, kermes meşesi, sandal, zeytin, kapari, melengiç bitkilerine yer verildiğini anlatırlar. Bu ağaçların mevcut durumu, yayılış alanları, genel özellikleri ve kullanım alanları ayrıntılı olarak makalede açıklanır. Yine burada yapılan toprak analizleri ile adada bağcılık faaliyetlerinin olabileceği sonucunu yazarlar ortaya koyarlar.

Sonuç olarak; Dana Adası'nda bulunan sedir ve kızıl çam ağacının tekne yapımında, zeytin ağacının ise adada yaşayan denizcilerin gıda ihtiyacında kullanılmış olabileceğini ifade ederler.

Yayında 224-236 sayfa aralığında yer alan *"Dana Adası Mezar Tipleri"* adlı makalenin yazarları Günay DÖNMEZ, Ercan SOYDAN'dır. Makalenin başında yazarlar, Dana Adası'nda yürütülen çalışmalar sonucunda elde edilen verilerin sadece gemi çekek yerleri olmadığını, adada tespiti yapılan nekropol alanındaki çalışma sonuçlarının da son derece önemli olduğunun vurgusunu yaparlar. Adadaki nekropol alanını 3 farklı alana ayıran yazarlar, bu alanlardaki mezar tiplerini tipolojik olarak Lahit Mezarlar, Basit Kaya Mezarları ve Chamoserium (taş sanduka mezarlar) olarak 3 gruba ayırarak ayrıntılı olarak bu mezar tiplerini anlatırlar.

Sonuç olarak; Dana Adası'nda bulunan mezar tiplerinin Kilikya bölgesi mezar tipleri ile tarihsel ve kültürel paralellik içerdiğini kaydeden yazarlar, ilerde yapılacak arkeolojik kazı çalışmalarının bölgenin sosyo-kültürel yapısının daha iyi anlaşılmasını sağlayacağından bahsederler.

Yayında 237-249 sayfa aralığında yer alan *"Dana Adası Üzerindeki Su Sarnıçları"* adlı makalenin yazarları Dilber BALA, Hakan ÖNİZ'dir. Makalenin başında Dana Adası'nda tespit edilen sarnıçların sayısı ile adadaki nüfusun belirlenmesine yönelik yürütülen çalışmaları yıllarına göre

veren yazarlar, bütün çalışma sırasında toplam adada 221 adet sarnıç tespit edildiğinden bahsederler. Belgeleme çalışmalarının yapıldığı su sarnıçlarının pek çoğuna ise, arazi şartları ve bitki örtüsü nedeni ile erişilemediğinden de bahseden yazarlar, tespiti yapılan su sarnıçlarını adanın genel tarihlendirilmesine paralel olarak Demir Çağı'ndan Roma Dönemi'ne kadar olan bir süreçte yer aldığını ifade ederler.

Sonuç olarak, Ada'da tespit edilen su sarnıçlarının formları hakkında ayrıntılı bilgi veren yazarlar, eldeki sarnıç kapasitelerini değerlendirdiklerinde ada üzerinde 6.000 kişinin ve daha fazlasının yaşamış olabileceği sonucuna varırlar.

Yayında 250-259 sayfa aralığında yer alan *"Dana Adasının MÖ 1200 Olaylarındaki Rolü"* adlı makalenin yazarı Haldun AYDINGÜN'dür. Makalenin başında yazar, Dana Adasında ele geçen 276 adet çekek yerinin özellikle adanın doğu kesiminde yer alanların doğrudan Tunç Çağı ile ilişkilendirilmesinde sorun olduğunu, çünkü bu alandaki çekeklerin çok daha fazla deformasyon gösterdiğini, bu nedenle çekek yerlerinin belki de daha eski bir tarihi işaret ediyor olabilme ihtimallerinin var olduğunu kaydeder. Yine yazar makalesinde, Akdeniz ve çevresinde gemicilik teknolojileri ve tarihsel evrimi ve MÖ 1200 civarında Akdeniz'in Doğusunda yaşanan büyük yıkımın neden ve sonuçlarında da bahseder. Makalenin devamında tarihsel süreç içinde deniz ve denizcilik faaliyetlerini anlatan yazar, MÖ 1200'de Doğu Akdeniz toplumlarında meydana gelen yıkımın nedeni üzerinde durur ve alternatif fikirler ortaya atar.

Sonuç olarak, Demir Çağı, Helenistik ve Roma Dönemlerinde Dana Adası'nın denizcilik açısından çok avantajlı olduğuna dair elde edilen bulguların yanı sıra aynı avantajı Dana Adası daha önceki yüzyıllarda hatta bin yıllarda da o dönemin denizcilerine de sağlamış olabileceği fikrini ortaya koyar.

Yayında 260-271 sayfa aralığında yer alan *"Dana Adasının İrtibat Limanı: Mavikent"* adlı makalenin yazarı Mert Uğur KARA'dır. Yazar makalenin başında Dana Adası'nda tespit edilen büyük tersanenin anakara ile olan bağlantısını tespit etmek için Mersin ili Silifke İlçesi, Yeşilovacık Mahallesi'nde bulunan Mavikent Sitesi'nin bulunduğu alanda adanın bir irtibat limanının olabileceğini ileri sürer. Adada yaşayan nüfusun savaş ve barış zamanlarında günlük ihtiyaç ve hammadde desteği için mutlaka kara ile bir bağlantısının olması gerektiğini savunan yazar, Mavikent sitesinin de içinde bulunduğu plaj ve plajın doğu kesiminde yer alan burnun doğal kayalıklardan oluşan liman mendireği olabileceği ihtimali üzerinde durur.

Makalenin sonuç kısmında ise, Mavikent Plajı'nda keşfedilen antik liman yapı kalıntılarının Dana Adası'nın Antik Çağ'da sürekli kullanılmış anakara ile adanın bağlantı noktasının Mavikent plajı olduğunu bulgular eşliğinde ortaya koyar.

Yayında 272-276 sayfa aralığında yer alan "Prehistorik Veriler Işığında Erken Denizcilik Aktiviteleri ve Dana Adasının Bu Aktivitelerdeki yeri üzerine "adlı makalenin yazarı Koray ALPER'dir. Makalenin başında yazar, Kıbrıs Adası'ndaki Prehistorik Yerleşmeleri ve bu yerleşmelere ait bulgulardan bahseder. Kıbrıs Adası'nın 50 km kuzeyinde yer alan Anadolu kıyılarının Kıbrıs ile olan ilişkilerinin ve denizcilik faaliyetlerinin mutlaka olduğunu ama bugün bunu Akdeniz kıyı şeridindeki deniz seviyesinin değişimi, tektonik hareketler, çarpık yerleşmeler ve araştırma azlığı nedeni ile lokalizasyon olarak vermenin mümkün görünmediğinden söz eder. Aynı zamanda Dana Adası'nın Anadolu'nun en güney noktalarından biri olması ve Kıbrıs Tatlısu-Çiftlikdüzü yerleşimi ile aşağı yukarı aynı boylamda yer alması bu iki yerleşmenin Prehistorik Dönem'de birbiri ile ilişkide olabileceğini ifade eder.